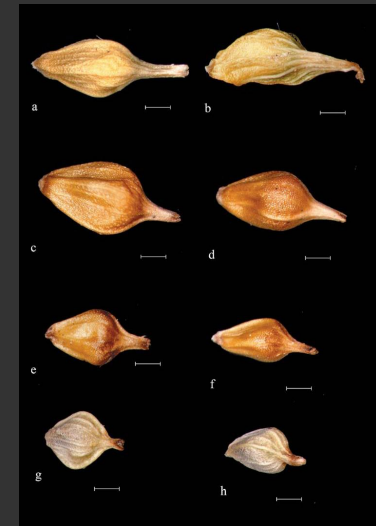

Různoklasé ostřice – *Carex* subgenus *Carex*

Václav Dvořák

Carex flava agg.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Další fotografie k prezentovaným druhům
a další informace
naleznete na stránkách

<http://flora.upol.cz/>

**Portál České Flóry
– edukační moduly pro výuku botaniky**

CZ.1.07/2.2.00/15.0269

Subg. *Primocarex*

Subg. *Vignea*

Subg. *Carex*

Košnar J. 2008

Speciální případ subg. *Carex*
nejvyšší klásek oboupohlavný

Určujeme za běhu

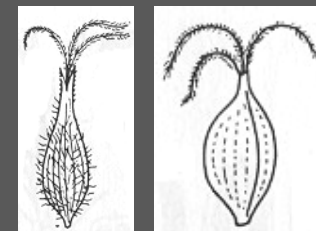
- 2 blizny – distigmatické ostřice

- výběžkaté: *C. buekii*, *C. acuta*, *C. bigelowii*
- trsnaté: *C. elata*, *C. caespitosa*
- něco mezi: *C. nigra*

- 3 blizny – tristigmatické ostřice

- vysoké výběžkaté ostřice, lysé mošničky: *C. acutiformis*, *C. pseudocyperus*, *C. riparia*, *C. rostrata*, *C. vesicaria*
- vysoké výběžkaté ostřice, chlupaté mošničky: *C. lasiocarpa*, *C. hirta*
- nízké ostřice, chlupaté mošničky: *C. umbrosa*, *C. tomentosa*, *C. humilis*, *C. ornithopoda*
- nízké ostřice, lysé mošničky
- s výrazně oddálenými klásky: *C. distans*, *C. hostiana*, *C. pallescens*
- rašelinné, samičky jsou převislé: *Carex limosa* vs. *C. paupercula*
- nahloučené klásky, kulovité mošničky: *Carex flava* agg.

- horní klásek oboupohlavný: *Carex buxbaumii* agg., *C. atrata* agg.

Co se ještě hodí

Listy:

- **barva**

Tmavě zelené: *C. pilosa*

Sivozelené: *C. limosa*, *C. nigra*, *C. rostrata*

Žlutozelené: *C. flava* agg.

- **odění čepele**

Brvité okraje: *C. pallescens*

Chlupy na žilkách: *C. montana*

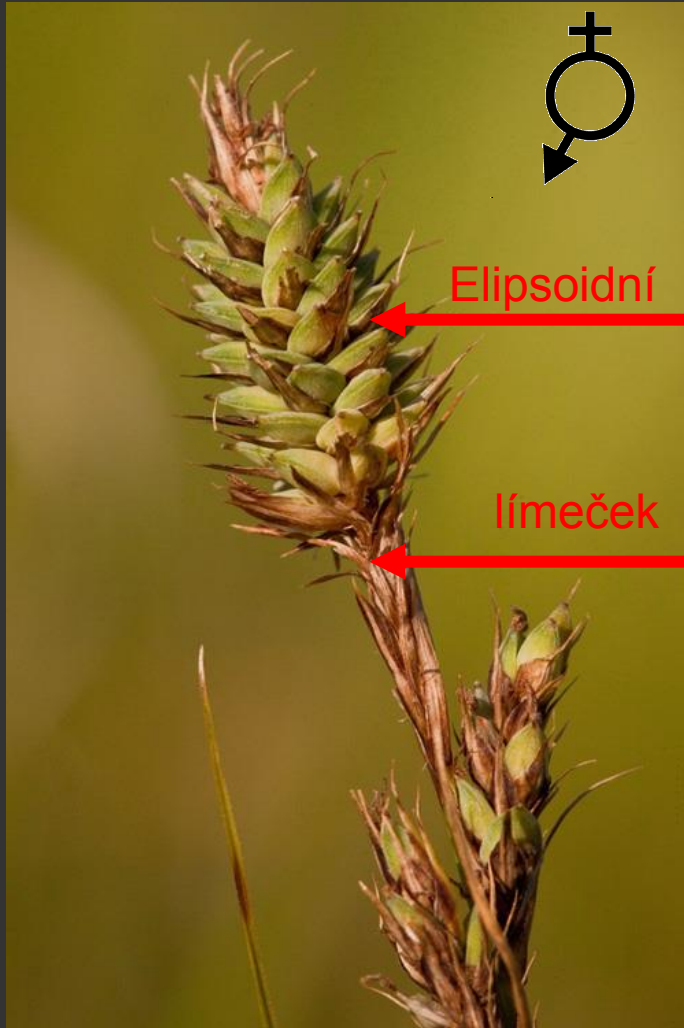
- **šířka listů**

C. limosa vs *C. paupercula*

Carex buxbaumii agg.

Carex buxbaumii s. str. (C1, §1)

Carex hartmanii (C3, § -)

Carex buxbaumii s. str.

Plevy samičích květů s dlouhou mečovitou špicí

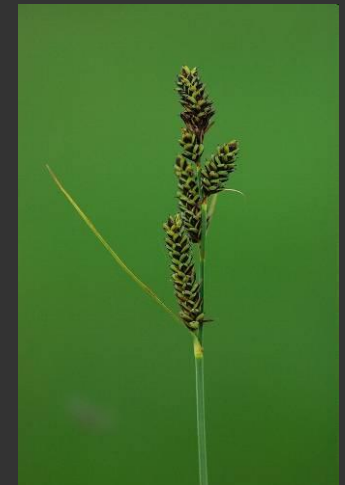
Carex hartmanii

Plevy samičích květů s krátkou špicí, max. 1/3 velikosti plevy

Samičky oddálené od koncového klásku

Samičky dosahují délky koncového klásku

Carex atrata agg.

Carex atrata s. str.

Kulovité klásky

Hladký stonek

© Alena Vydrová

Carex aterrima

Drsný stonek

Válcovité klásky

C1

Krkonoše, Hrubý Jeseník

Biotop: skalky

C2

Krkonoše, Hrubý Jeseník

Biotop: trávníky, vysokobylinná veg.

plevy tupé
pochvy tmavě purpurové

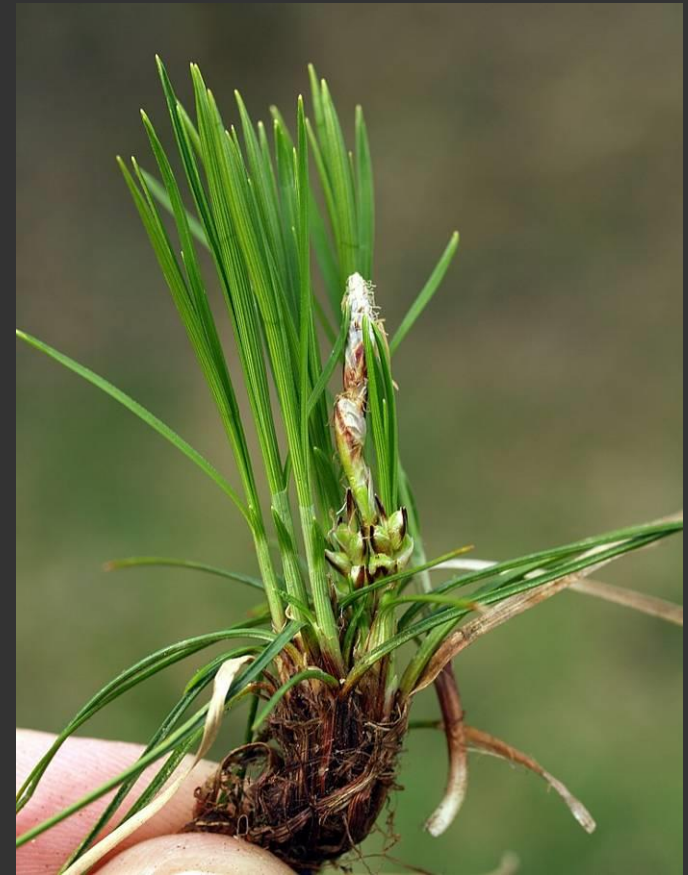
Carex humilis

- úzké, žlábkovité listy
- listy osténkaté
- červenohnědé pochvy
- „čarovné kruhy“
- na lodyze jediný samčí klásek
- mošničky bez zobánku

Biotop:

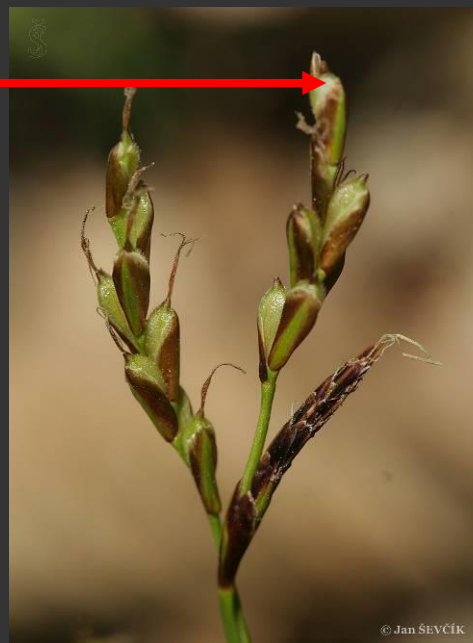
Sekundární trávníky, suché
trávníky, písčiny

N-Pa

Carex digitata

- trsnatá ostřice
- střed listové růžice sterilní, květonosná lodyha postranní
- květenství delší a rozčleněné, 5-10 květů
- mošničky a plevy ± stejně dlouhé
- mošničky „obráceně hruškovité“
- spodní klásek odstává

Biotop:

Rozvolněné, světlé lesy

N-Ho

Carex ornithopoda (C2, §2)

- trsnatá ostřice
- ploché, na okrajích drsné listy
- květenství nahloučenější „ptačí pařát“
- spodní klásek přisedlý
- mošničky delší než plevy

Biotop:

Výslunné, travnaté stráně

Pa

Carex tomentosa

- vytváří řídké porosty, přímé výběžky
- pochvy protažené do špice, nerozpadavé
- dolní lesklé, purpurové – horní malinové
- listy nasivělé, drsné, při zasychání do oranžova
- krátké květenství, malý počet klásků
- mošničky kulovité, obvejčité, bělavě plstnaté

Biotop:

Sekundární trávníky, louky, světlé lesy

N-Po

Copyright (c) Alča Česnečka.

© JAN ŠEVČÍK

Carex flacca

- řídké porosty, výběžky obloukem
- pochvy nevýrazné, hnědé, matné
- listy nasivělé, žlábkovité
- květenství vzpřímené (i převisající)
- klásky nicí
- listen dolního klásku s tmavou skvrnou na bázi

Biotop:

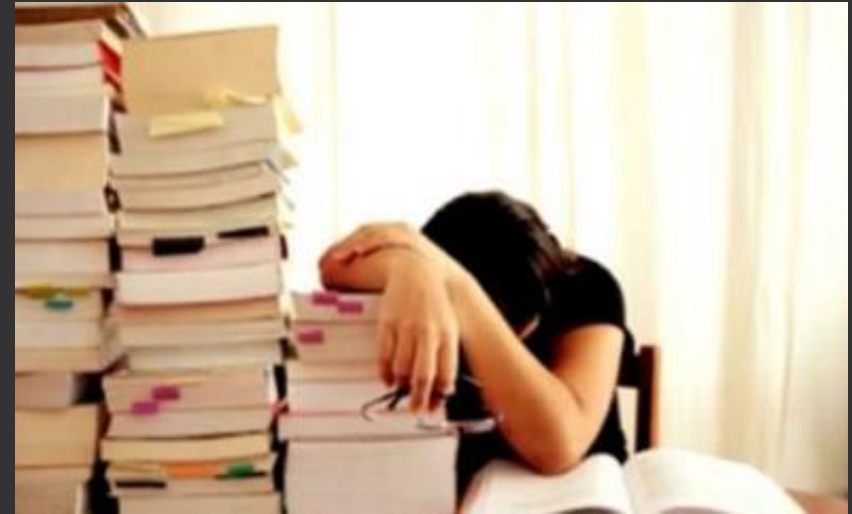
Sekundární trávníky, louky, suché i vlhké biotopy, mokřady, preferuje báze

N-Po

CO JSME SE DNES NAUČILI

- 2 TYPY květenství
- dělení různoklasých ostřic dle blizen
- rozlišovat agg. *C. buxbaumii*, *C. atrata*
- ostřice s pařátkem

Portál české flóry vyfoť kytku - pošli fotku - vyhrať

V termínu

8.10. -
17.12. 2012

Fotografická soutěž

pro studenty Univerzity Palackého

web: flora.upol.cz

Co můžeš vyhrát?

Ceny pro tři nejlepší v každé kategorii v hodnotě několika tisíc.

Nejlepší fotografie budou součástí plánované výstavy.

Info / Info / Info

**Zúčastnit se může každý student UP.
K fotografii připoj údaje /jméno, obor, ročník, telefon/.**

**Soutěžní fotografie pošleš na emailovou adresu
fotosoutez.portal@gmail.com**

Každý student může poslat pouze jednu fotografii v dané kategorii.

Sleduj webové a facebookové stránky.

Jakou fotku poslat?

I. Umělecké foto

Kategorie pro estéty.
Zachť rostliny, stromy nebo krajinu třeba při západu slunce...
Fantazii se meze nekladou.

II. Vědecké foto

Kategorie pro zdatné fotografy.
Vyfoť rostlinu v detailu nebo zachť její biologickou zajímavost, k fotografii připoj vlastní komentář!

Portál české flóry vyfoť kytku - pošli fotku - vyhrať

V termínu

8.10. -
17.12. 2012

Fotografická soutěž

pro studenty Univerzity Palackého

web: flora.upol.cz

Co můžeš vyhrát?

Ceny pro tři nejlepší v každé kategorii v hodnotě několika tisíc.

Nejlepší fotografie budou součástí plánované výstavy.

Info / Info / Info

**Zúčastnit se může každý student UP.
K fotografii připoj údaje /jméno, obor, ročník, telefon/.**

**Soutěžní fotografie pošleš na emailovou adresu
fotosoutez.portal@gmail.com**

Každý student může poslat pouze jednu fotografii v dané kategorii.

Sleduj webové a facebookové stránky.

Jakou fotku poslat?

I. Umělecké foto

Kategorie pro estéty.
Zachť rostliny, stromy nebo krajinu třeba při západu slunce...
Fantazii se meze nekladou.

II. Vědecké foto

Kategorie pro zdatné fotografy.
Vyfoť rostlinu v detailu nebo zachť její biologickou zajímavost, k fotografii připoj vlastní komentář!

Carex fritschii = o. doubravní (C2)

Carex ericetorum = o. vrchovištní

- okrové pochvy
- nepřezimující světlezelené listy

Biotop:

- panonské doubravy na píscích
- sv. *Aceri-Quercion*
- J Morava

okrové pochvy

přezimující tmavozelené listy

píščiny a vřesoviště

sv. *Euphorbio-Callunion*

roztroušeně, hlavně S a VČ

Carex montana = o. horská

- Listy (matné, světle zelené) na žilkách chlupaté
- Pochvy výrazně vínově červené
- plevy ♀ bez středového žebra, klásky tmavé 1-2

Biotop:

Světlé lesy, travnaté stráně, vždy na bází

N-Po

Carex pilulifera = o. kulkonosná

- Listy lesklé, tmavozelené, lysé
- Pochvy tmavočervené
- plevy ♀ se zeleným žebrem vybíhající v osinku, klásky tmavé 2-4

Biotop:

Vřesoviště, rašelinné louky, kulturní lesy, na kyselém podkladu

N-H

Carex umbrosa = o. stinná

- Hustě trsnatá
- loňské přezimující listy v trsu s vláknitě třepenými pochvami
- dolní ♀ klásek podepřený listenem s pochvou

Biotop:

Slatinné louky, olšiny a vlhké lesy

N-Po, na Moravě velmi vz.

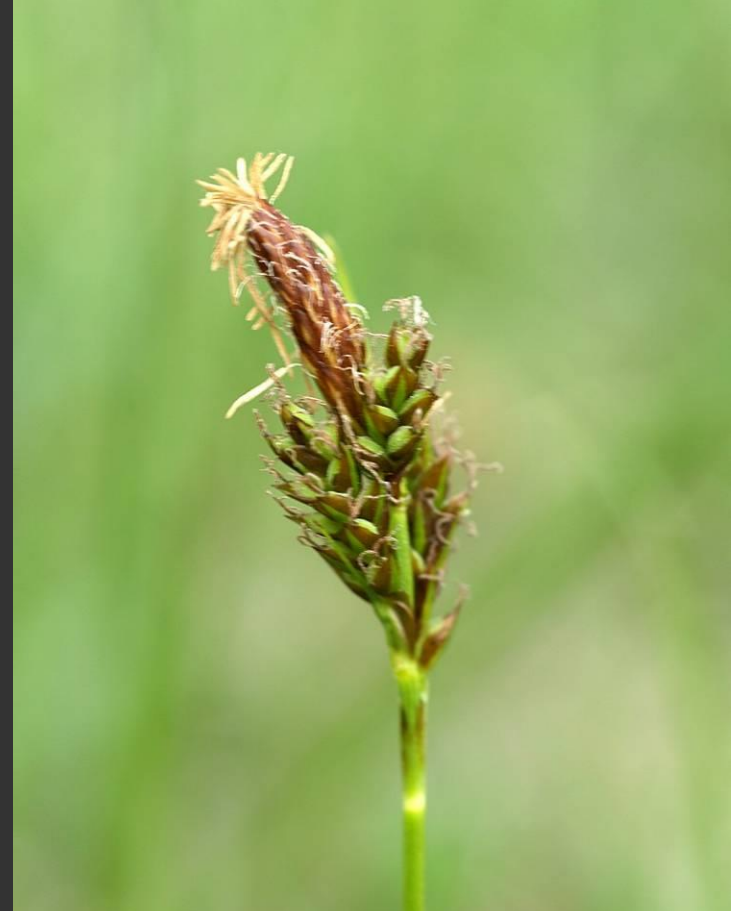
Carex caryophyllea = o. jarní

- řídké porosty
- tence vystoupavé výběžky
- pochvy světle hnědé
- částečně přezimující listy
- klásky max. 2cm oddálené
- plevy bez bělavého okraje, výrazné zelené žebro

Biotop:

Suché trávníky, světlé doubravy

Časně kvetoucí ostřice

Carex pediformis agg. = ostřice tlapkatá

- subsp. *rhizina* (C3)

- *C. macroura* (C1)

- husté drny

- hnědočervené až fialové pochvy

- listy tmavozelené, přezimující

- dolní ♀ klásek oddálen od ostatních o 2-7 cm

- plevy s blanitým lemem

C. pediformis subsp. *rhizina*

♂ klásek ± stejně dlouhý jako ♀

Biotop:

Dubohabřiny, suťové lesy

C. macroura

♂ klásek delší než nejvyšší ♀

Biotop:

Skalní terasy, světlé lesy

Carex magellanica subsp. *irrigua* (syn. *C. paupercula*) (C2)

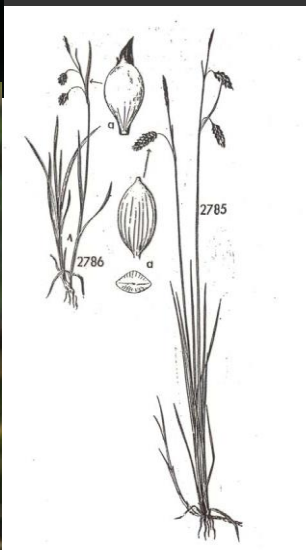
Krátké podzemní
výběžky

Ploché listy > 2 mm

♀ klásky 2-3

Plevy výrazně delší
než mošničky

Mošničky nevýrazně
žilkované

Biotop:

Rašeliniště

(H-Sa), české Sudety

Carex limosa (C2)

Dlouhé podzemní
výběžky

Úzké listy $\leq 1,5$ mm

♀ klásky 1-2

Plevy NEvýrazně
delší než mošničky

Mošničky výrazně
žilkované

Biotop:

Rašeliniště

(N-Sa), J Čechy a
Vysočina, české Sudety

Carex alba = o. bílá (C2)

- trsnatá
- listy stálezelené, žlábkovité
- pochvy světle hnědé
- dolní ♀ klásek na 1-3 cm dlouhé stopce
- ♀ řídké, 3-7 květů
- za zralosti nejvyšší ♀ přesahuje ♂
- plevy ♀ bělavé se zeleným žebrem

Biotop:

Světlé lesy, JZ Čechy, Bílé Karpaty

Časná ostřice

Carex supina = o. drobná (C3)

- trsnatá
- listy nepřezimující, ploché
- pochvy purpurové
- dolní ♀ klásek bez stopky = přisedlý, podepřený
- ♀ husté, s 3-5 květy
- za zralosti nejvyšší ♀ NEpřesahuje ♂
- plevy ♀ červenohnědé, suchomázdřivé
- mošničky nápadně leské

Biotop:

píščiny, světlé lesy, stepní trávníky,
teplé oblasti

Copyright (c) Alča Česnečka.

Copyright (c) Alča Česnečka.

Copyright (c) Alča Česnečka.

Carex pilosa = o. chlupatá

- pochvy nerozpadavé, šupinovité, vínově červené
- listy chlupaté nebo brvité a výrazně široké
- květonosná lodyha postranní
- ♀ klásky zelenohnědé, řídké s dlouhou pochvatou stopkou

Biotop:

Lesní druh – bučiny, dubohabřiny

Hlavně Pa-Po, hlavně Morava (V Čechy)

Carex panicea = o. prosová

Krátce plazivý oddenek

Listy nasivělé

Pochva listenu není nafouklá

♀ klásky řídkokvěté

Nafouklé mošničky

Biotop:

Rašeliniště, litorál

Pa-Po

Carex vaginata = o. pochvatá (C1)

Bohatě rozvětvený odd.

Listy trávově zelené

Pochva nafouklá

♀ klásky řídkokvěté

Nafouklé mošničky

Sa louky, prameniště

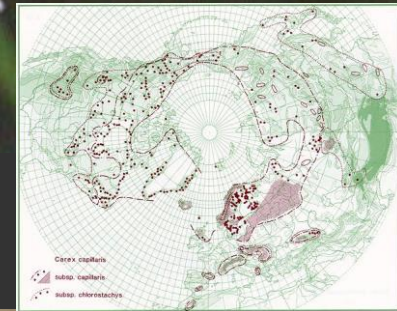

Carex capillaris = o. vláskovitá (C1)

- listy lysé a lesklé
- ♀ na stopkách, často nicí, světle hnědé
- pleva kratší nebo délky mošničky

Biotop:

Skalní terasy, Krkonoše, kdysi i HJ

Carex capillaris ssp. fuscidula - Bockfjorden
The Flora of Svalbard - svalbardflora.net

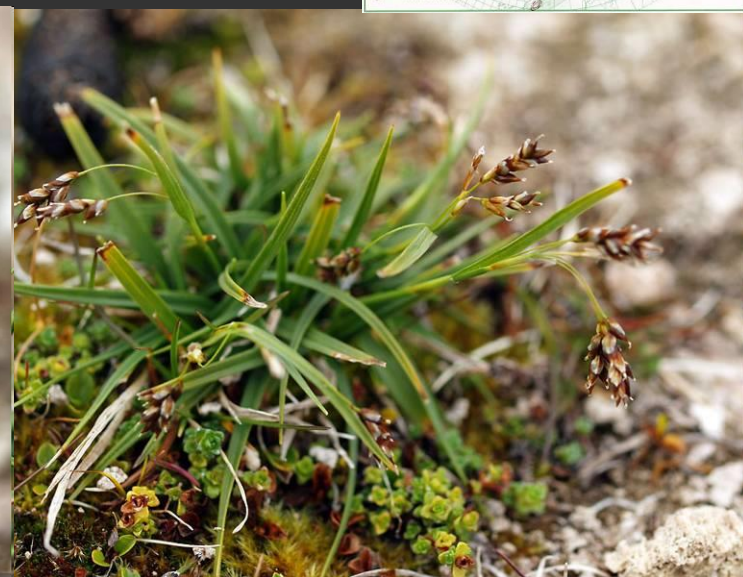

Photo © 2007 Andreas Tribsch

illaris ssp. fuscidula - Bockfjorden

The Flora of Svalbard - svalbardflora.net - Photo © 2007 Andreas Tribsch

Carex pallescens = o. bledavá

pochvy listů a líc listů chlupatý, listy
matné

- klásky bělavé, ♀ jen na krátkých
stopkách

- pleva delší než mošnička

- mošnička BEZ zobánku

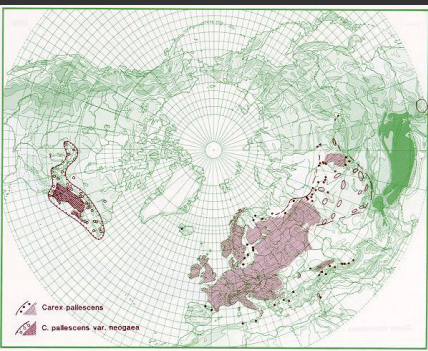
Biotop:

Suché i rašelinné louky, paseky, světlé lesy

Hojný druh

Zvlněný okraj listenu

Carex secalina = o. žitná (C2)

Lodyhy kratší než listy

- trsy rozpadavé, krátkověké, světle zelené listy
- ♀ žlutozelené, oddálené po celém stonku
- mošničky v klásku uspořádané ve šroubovici

Biotop

(sub)halofyt, přirozené i antropogenní biotopy

***Carex hordeistichos* =**

o. ječmenovitá (C1)

Lodyhy kratší než listy

- trsnatá, tmavě zelené listy

- ♀ dělají shluky

- mošničky v klásku v podélných liniích,
„mega“ mošničky

Biotop

Subhalofyt, louky, prameniště, cesty, J a JV Morava

Ostřice s výrazně oddálenými klásky

Carex distans (C3)

Trsnatá

Červené pochvy

Oboustranně
zelené ploché listy

Biotop

Subhalofyt, louky, pram.

Carex distans L.
ostřice oddálená

Carex hostiana DC.
ostřice Hostova

Carex hostiana (C2)

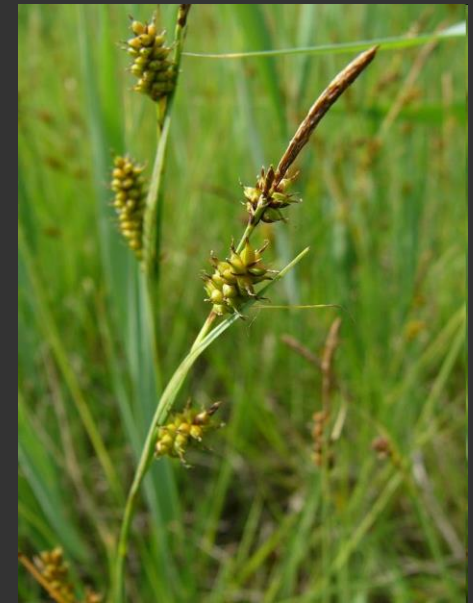
Výběžkatá, volné trsy

Bělavé-šedavé
pochvy

Vně sivé
(=dvoubarevné)
žlábkovité listy

Biotop

Slatiny, rašeliniště

Carex pendula = o. převislá (C4)

- až 120 cm
- listy dvoubarevné (sivé na rubu)
- pochvy vínově červené
- nicí, tenké klásky na dlouhých stopkách
- mošničky s bezzubým zobánkem

Biotop

Břehy lesních potoků,
prameniště, paseky

Hlavně V Morava

Carex sylvatica = o. lesní

- hustě trsnatá
- pochvy bělavé
- plevy zelenavé, suchomázdřivé
- mošničky s výrazným dvouzubým zobánkem

Biotop

Stinné lesy, lesní cesty,
prameniště, olšiny

hojně

Copyright (c) Alča Česnečka.

Carex strigosa = o. hubená (C2)

- řídce trsnatá
- pochvy mírně načervenalé
- plevy zelenohnědé
- mošničky bez zobánku

Biotop

Lužní lesy

Hlavně v Pomoraví a na JM,
ojediněle na S a SV Moravě

Carex flava s.l. – „flavoidi“

Komplet 5 taxonů v ČR

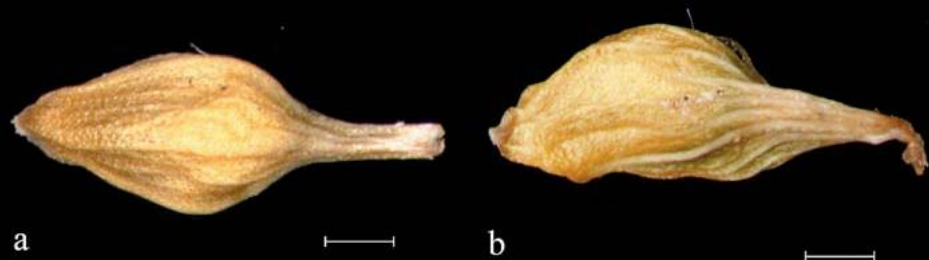

Klíč k určení druhů skupiny *Carex flava* (ze sekce *Ceratocystis*) rostoucích v České republice:

- 1a** Mošničky za zralosti dolů sehnuté, 3.5–6.5 mm dlouhé, zobánek 1.2–2.0 mm dlouhý, dolů zakřivený; rostliny až 80 cm vysoké **2**
- 1b** Mošničky za zralosti rovnovážně odstálé, 2.0–4.5 mm dlouhé, zobánek 0.4–1.4 mm dlouhý, rovný; rostliny obvykle do 40 cm vysoké **3**
- 2a** Samčí klásek většinou přisedlý, samičí nahloučené nebo dolní krátce oddálený, nejdolejší listen 2–4× delší než květenství; mošničky 5.0–6.5 mm dlouhé, tělo mošničky postupně zúžené v 1.5–2.0 mm dlouhý zobánek, nažka vyplňuje 1/3–1/2 těla mošničky ..... **C. flava** L.
- 2b** Samčí klásek stopkatý, všechny samičí klásky navzájem oddálené, nejdolejší listen stejně dlouhý nebo kratší než květenství; mošničky 3.5–5.5 mm dlouhé, tělo mošničky ± náhle zúžené v 1.2–1.6 mm dlouhý zobánek; nažka vyplňuje ±1/2 těla mošničky ..... **C. lepidocarpa** Tausch (C2)
- 3a** Mošničky 2.5–4.5 mm dlouhé, s 1.0–1.4 mm dlouhým zobánkem, samčí klásek dlouze stopkatý, samičí navzájem oddálené, nebo horní nahloučené, dolní oddálený, často až do dolní 1/2 lodyhy ..... **C. demissa** Hornem.
- 3b** Mošničky 2.0–3.0 mm dlouhé, s 0.4–1.2 mm dlouhým zobánkem, samčí klásek přisedlý nebo krátce stopkatý, samičí nahloučené nebo dolní oddálený, nanejvýš však do 1/2 lodyhy **4**
- 4a** Plevy samičích klásků delší nebo stejně dlouhé jako mošničky; mošničky 2.0–2.5 mm dlouhé, zobánek 0.4–0.7 mm dlouhý; nažka zcela vyplňuje tělo mošničky; dolní listy 1.2–2.2 mm široké ..... **C. derelicta** Štěpánková
- 4b** Plevy samičích klásků kratší než mošničky; mošničky 2.5–3.0 mm dlouhé, zobánek 0.5–1.2 mm dlouhý; nažka neúplně vyplňuje tělo mošničky; dolní listy 2–4 mm široké ..... **C. oederi** Retz. (C2)

Štěpánková J. (2008): *Carex derelicta*, a new species from the Krkonoše Mountains (Czech Republic). – *Preslia* 80: 389–397.

Carex demissa

Carex oederi (= *C. viridula*)

Carex derelicta

Carex lepidocarpa

Carex flava s. str.

Carex flava s. str.

♂ přisedlý, ♀ nahloučené

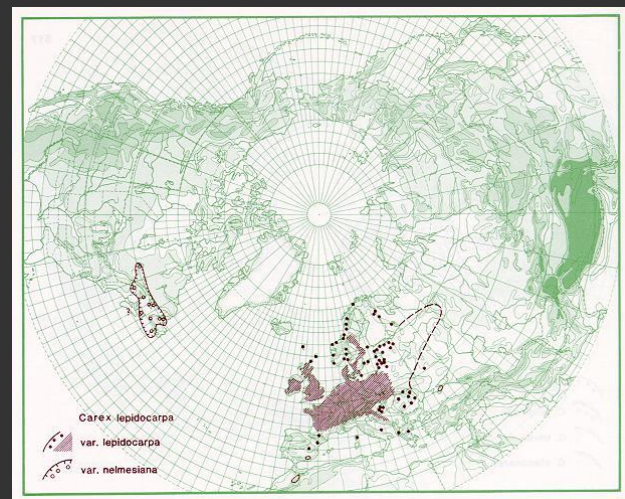
Slatiny, rašeliniště, prameniště

Carex lepidocarpa (C2)

♂ dlouze stopkatý, ♀ oddálené

Slatiny, S a VČ, na Moravě vzácně

Carex demissa

- drobná rostlina
- ♀ nahloučené
- žlutozelené, žlábkovité listy

Vlhké slatě, písčiny, subhalofyt

OPAKOVÁNÍ – OSTŘICE S NICÍMI KLÁSKY

Které druhy subgeneru *Carex* mají oboupohlavný nejvyšší klásek?

Které druhy subgeneru *Carex* mají chlupaté nebo plstnaté mošničky?

Vyjmenuj několik typických zástupců příbřežní, litorální vegetace.

Vyjmenuj několik zástupců stepní, xerothermní vegetace.

Vyjmenuj několik zástupců s přezimujícími listy.

Vyjmenuj několik zástupců vegetace rašelinišť.

Vyjmenuj několik druhů typických pro lesní vegetaci.

Vyjmenuj několik časně jarních druhů.